

BENÍTEZ MARCO, Mª Pilar: “*O trunfo d'o tiempo*, de Chusé Inazio Nabarro”,
Luenga & fablas, 21 (2017), pp. 149-150.

BIBLIOGRAFÍA: NOTAS E REZENSIONS

O trunfo d'o tiempo, de Chusé Inazio Nabarro

[Reseña de: Chusé Inazio NABARRO, *O trunfo d'o tiempo*, Uesca, Publicacions d'o Consello d'a Fabla Aragonesa (colección «A tuca», 14), 2018, 101 pp.; ISBN: 978-84-95997-60-9]

O trunfo d'o tiempo ye un libro de poemas de Chusé Inazio Nabarro, editau por Publicacions d'o Consello d'a Fabla Aragonesa, dintro d'a colección «A tuca», e polidamén ilustrau e feito por Tintaura.

Pa yo ye un gran argullo poder reseñar ista obra, por o que o suyo autor representa en a istoria d'o mobimiento d'efsensa e dignificaciόn d'a luenga aragonesa, e, más que más, por o que representa en a istoria d'a literatura en aragonés. No obstante, tamién ye un aprieto, porque poco más puede achuntar-se á o dito por Francho Nagore Laín en o prologo d'o libro (*O trunfo d'a poesía*, pp. 9-11).

Asina que, entre ixe argullo e ixe apuro, puedo decir que Chusé Inazio, pa yo, ye ixe mesache que conoxéi en os cursos de Dotorau de Filolochía Ispanica d'a Unibersidá de Zaragoza, con un cuaderno de tapas royas e un reloch de pocha. Yera alora *tiempo de fabas*, d'esfender as tabiernas, de filar sonetos d'amor e guambra, de soflar ta sobater as fuellas de os árbols...

E agún ye ixe *tiempo de fabas*. Agún ye «tiempo de cuculos e ziresas» (*Dance macabro I*, v. 19), como diz Chusé Inazio, anque «l'inte fuye» (*Carpe diem I*, v. 22), como un mantra resignato, e «a rosa se machurra en o fenero» (*Danze macabro II*, v. 16) e «as flors e folías tomban en o fango» (*Folía*, v. 37) e «en blanca nieu s'aposa negra gralla» (*Dance macabro I*, v. 49) e «a falz siega» (*Día de defuntos (Mexico)*, v. 45) e «l'atlas» d'a «filadera que fila sin de bastas» «ye sin tapas» (*Dance macabro IV*, v. 51; *Día de defuntos (Mexico)*, v. 19).

Porque «l'inte que fuye ye o trascendén» «o beso, o petalo, o bolito», «as cosas más chiquetas: / flor, ala, radiz...» (*O triunfo d'o tiempo e o desengaño*, vv. 4, 23, 52-53). Porque «o perdurable ye en o transitorio» (*Perpetuum mobile*, vv. 4), en os bersos que se fan, en os frutitos que se muerden, en as bocas que se tastan (*O triunfo d'o tiempo e o desengaño*, v. 35).

Ixa ye a traza de perdurar e permanexer de Chusé Inazio Nabarro, a poesía «un beloz coser / que á las cuatro suelas galopa» (*Zarabanda*, vv. 15-16), «bersos que perduran n'a memoria» (*Zarabanda*, v. 5), a trabiés d'o «berso perfeuto, sin d'ariestas» (*Folías*, v. 23), como

istos «terzetas inmortals» (*Danze macabro* III, v. 11), que boi calando en istas líneas e que texen *O trunfo d'o tiempo*.

«Bersos perbersos», diz o poeta (*Danze macabro* III, v. 25), bersos polius, clasicos, intertestuals, achunto yo, que dialogan con *I trionfi* (Os Triunfos) de Petrarca, escritos tamién en a luenga bernacula d'o escritor italiano, o toscano, e en terzinas italianas en endecasilabo u en terzetas encadenatos, e que inspiroron á autores castellanos, como Jorge Manrique u o Marqués de Santillana, pero tamién obras musicais, como l'oratorio *Il trionfo del tempo e del disinganno* de Georg Friedrich Haendel.

«Materials de moliples influyenzias» (*Danze macabro* III, v. 24), clama l'autor á ista intertestualidá, que texe un rete de relazions con a tradición cultural ispana e europeya, dica creyar un laberinto de referenzias testuals e artísticas, do o leitor puede, si quiere, ser figura d'un diorama e partizipar, por exemplo, en un danze d'a muerte u danze macabro meyebal, ta fer memoria d'o topico literario *omnia mors aequat*, ye decir, d'o caráuter igualitario d'a muerte; e puede, si lo deseaya, tresbatir-se en a fiesta de defuntos de México; u tintar-se en a pintura «De triomf van de Dood» («O trunfo d'a muerte») de Pieter Brueghel o Biello; u tremolar en l'olocausto sufriu e ilustrau por Felix Nussbaum; u mesmo bailar sobre os bersos á o son de danzas cortesanas, como a pabana u a gabota, u d'otras más populares e eroticas, como a chacona, a zarabanda, o fandango, a folía u o calipso, que combidan, fren á a fugazidá d'a bida, á os topicos d'o *carpe diem* e d'o *collige, virgo, rosas*.

Todas ixas bozes, toz ixos «nuebos mundos en biellos unibersos» (*Folía*, v. 40), s'escuitan e se troban en iste poemario adedicau a Carmen, que aspira, como ellas, como ellos, á permanexer en a memoria e en a istoria d'a nuesa luenga, l'aragonés, e d'a suya literatura, porque persistir ha de ser a nuesa ocupanzia, e perbibir, o nueso gran quefer; porque «antis de partir cal florexer» (*O trunfo d'o tiempo e o desengaño*, vv. 31-32, 34).

Chusé Inazio ya lo ha feito a trabiés d'a suya obra literaria en aragonés, e a luenga aragonesa tamién ha rechitau e florexiu en a boz d'iste amigo e compañero.

María Pilar BENÍTEZ MARCO
(Universidad de Zaragoza)